

PUNCTUM IV. — *De impedimento affinitatis.*

622. — Affinitas est propinquitas, quam quis contrahit cum consanguineis personae, quacum carnale commercium habet; seu, est propinquitas orta ex copula carnali inter alterum et consanguineos alterius. Proinde exurgit affinitas inter virum et consanguineos mulieris, et vice versa.

Hinc 1° Affinitas oritur tum ex copula *licita*, hoc est, coniugali; tum ex copula *illicita*, nempe ex fornicatione, adulterio, incestu, etc.

2° Affinitas contrahi potest etiam inter ipsos coniuges, si alteruter rem cum aliquo ex consanguineis alterius habeat.

623. **Principia.** — I. Affinitas ex *copula licita* dirimit matrimonium usque ad quartum gradum *inclusive* (32): ex *copula autem illicita* solum usque ad secundum gradum *inclusive*. Evincitur ex *Conc. Later. IV.* et ex *Conc. Trid.* sess. 24. c. 4.

II. Affinitas non contrahitur nisi per copulam *perfectam et consummatam*, seu talem ex qua per se generatio sequi possit; quia secus vir et mulier non fiunt stricte una caro (33). — S. Lig. n. 1075.

III. Affinitas inter coniuges contracta matrimonium ipsorum dirimere

(32) DD. advertunt, hoc decretum intelligendum esse de linea transversa; sed non cohiberi ad quartum gradum, si de linea recta sermo sit. Quae tamen animadversio nihil ad praxim confert, quia matrimonium inter affines quinto aut sexto gradu in linea recta vix est probabile, quando summa prosperitas in sacris Literis exhibetur illius, qui quartam generationem viderit.

(33) Consentunt unanimiter DD. in neganda affinitate, si sola femina seminaverit; non item, si seminaverit solus vir; de qua controversia S. Alphonsus (lib. 6. n. 1075.) concludit, utramque oppositam sententiam esse probabilem, et certum est, S. Thomam pro iis stare, qui exigunt aetum utrinque perfectum. Quocirca cum agatur de impedimento, ex generali principio definiendum foret, rem esse dubiam, ac propterea impedimentum non adesse.

Quoad praxim autem valere debent regulae, quas et S. Alphonsus (l. c.) habet, nempe, 1° quando de copula constat, in

foro externo semper praesumitur pro impedimento contracto; 2° idem praesumitur etiam in foro interno, quando de opposito non constet, quia iudicium prudenter fit ex communiter contingentibus, praesertim si femina fateatur magnum voluptatis sensum se expertam, esto seminalem effusionem non adverterit; 3° si certo constet, re ipsa seminationem alterutra ex parte non esse secutam, in foro conscientiae non potest sententia pro impedimento ferri (Schmalzgrueber lib. 4. tit. 14. n. 71-73.) (*). Decisio haec est secundum veterum doctrinas seu veterum loquendi morem. Reapse semen, quod veteres postulabant in femina est id tandem quod modo, re melius perspecta, dicitur ovum. Eo existente eique adperso semine viri, omnia habentur quae ad conceptionem requiruntur. Pseudosemen autem feminae necessarium non est. Quando ergo vir in vagina feminae seminaverit, copula completa erit; ex ea enim generatio sequi potest.

nequit, cum huic indissolubiler iam contracto superveniat; eiusdem tamen usum impedit in poenam coniugis adulteri vel incestuosi. Constat ex pluribus locis iuris canonici, praesertim ex cap. *Si quis, De eo qui cognovit*, etc. Haec autem utpote ex copula illicita, vi Decreti *Trident.* sess. 24. cap. 4. *de Ref. Matr.* non contrahitur, nisi ex copula cum consanguineis alterius in primo et secundo gradu. Confirmatur ex Declaratione expressa Gregor. XIII. apud S. Lig. n. 1070.

624. **Regulae.** — 1° Personae, quae carnaliter coniunguntur, non sunt proprie inter se affines, sed sunt principium affinitatis, et quasi stipitis locum tenent.

2° Affinitas esse non potest inter duas personas, quarum neutra copulam habuerit cum consanguinea alterius; idcirco consanguinei unius coniugis nullam habent affinitatem cum consanguineis alterius.

3° Duo fratres ducere possunt duas sorores; pater et filius ducere possunt matrem et filiam; imo filius potest ducere matrem, et pater eiusdem filiam. Hinc axioma: *Affinitas non parit affinitatem* (34).

4° Gradus affinitatis eodem modo computantur, ac gradus consanguinitatis; imo affinitas gradus non habet *per se*, sed tantum ratione consanguinitatis; qualis igitur est gradus consanguinitatis cum una persona, talis est gradus affinitatis cum altera.

5° Qui peccavit cum duabus sororibus, aut consobrinis germanis, aut cum matre et filia, nullam harum ducere potest.

6° Vir, qui peccavit cum sorore, vel consobrina, vel amita compartis suae, debitum petenti reddere tenetur, quamvis petere ipse nequeat. Ratio est, quia cum agatur de lege mere prohibente, innocens ex culpa nocentis pati non debet.

7° Non privatur iure petendi debitum, qui cum propriis consanguineis peccat, quia nullam affinitatem inde cum uxore contrahit.

8° Si uterque coniux per incestum affinitatem cum altero contraxerit, neuter potest debitum petere, quia uterque ius suum amisit; et proinde neuter tenetur, imo nec potest debitum alteri reddere. — S. Lig. n. 1069. et seq.

625. **Quaesita.** — **QUAER.** 1. *Quo iure dirimat affinitas?*

Resp. 1° Ex certa omnium sententia dirimit *solo Ecclesiae iure* in linea *collaterali*, et multo *probabilius* etiam in linea *recta*, si forte primum gradum excepias.

(34) Olim affinitas pariebat affinitatem; unde triplex affinitatis genus vigeat, et quidem dirimens matrimonium. Affinitates secundi et tertii generis sustulit Innocentius III. in Conc. Lateranensi (Vid. C.

Non debet 8. *De Consang. et Affinit.*); quae quidem cuiusmodi fuerint, et quomodo orientur, vide apud Schmalzgrueber (lib. 4. tit. 14. n. 74. 75.).

Resp. 2° *Controvertitur* quoad primum gradum lineae rectae (35). Ecclesia tamen, licet pluries enixe rogata fuerit, nunquam voluit dispensare, si affinitas oriatur ex legitimo matrimonio, ut etiam testatur Benedict. XIV. (*de Syn.* 1, 9.), licet non raro dispensaverit in huiusmodi affinitate orta ex commercio illicito (36), v. gr. si quis ducat uxorem, postquam cum huius filia aut matre fornicatus fuerit (37).

(35) Plures ac magni nominis tum Theologos, tum Canonistas, qui universim negarunt, matrimonium cum affini in primo gradu lineae rectae iure naturae esse irritum, habes apud Schmalzgrueber (lib. 4. tit. 14. n. 103.), qui hanc sententiam probabiliorem dicit.

(36) Manifesta est ratio diversae huius praxis; quia affinitas ex copula fornicaria non ita perfecta est, sicut proveniens ex legitimo matrimonio consummato, ut cum aliis advertit Lugo (*Resp. Moral.* lib. 1. dub. 40. n. 29.), quando in illa unio tantum corporum, in isto autem adest etiam societas in communem vitam, ut notat S. Thomas (in 4. disp. 41. q. 1. art. 1. q. 3.); *matrimonium vero* (ut addit S. Thom. 1. c. q. 4. ad 2.) *affinitatem causat non solum ratione carnalis copulae, sed etiam ratione societatis coniugalis, secundum quam etiam matrimonium naturale est.*

Quia tamen gravissimi DD. (ut dictum est in not. praec.) negant, matrimonium cum eiusmodi affini irritum esse iure naturae, propterea si duo infideles tali matrimonio contracto ad fidem venirent, tutum non esset eos separare sine Pontificis dispensatione; nisi forte haec coniugia inter infideles lege positiva irritentur; quod pronum est, quia fatentibus DD. eiusmodi nuptiae etiam inter gentiles habebantur turpes et abominabiles (Vid. Schmalzgr. lib. 4. tit. 14. n. 101.-105.).

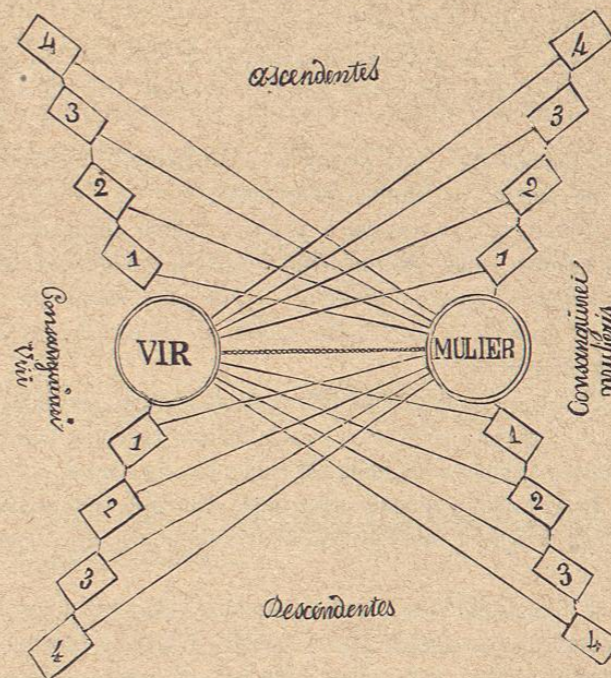
Verumtamen, ut Lugo advertit (l. c.), cum affinitas ex matrimonio, sive sit impedimentum dirimens de iure naturae, sive non, certissime tamen sit affinitas naturalis; proinde non posset quis post baptismum contrahere cum filia aut matre

illius uxoris, quam ipse legitime habuisset tempore infidelitatis. Immo DD. *ex Cap. fin. De Divortis* id extendunt usque ad affines in quarto gradu. Ratio est, quia cum affinitas ex legitimo matrimonio iuxta dicta sit vinculum naturale (Vid. etiam S. Thom. in 4. dist. 41. q. 1. art. 1. q. 1.), oritur etiam inter infideles, et manet etiam post baptismum; post baptismum autem iam subiacent legi Ecclesiae irritantis coniugia usque ad quartum gradum (Vid. Schmalzgr. l. c. n. 86.-89.).

Imo iuxta illos DD., qui cum S. Thoma (l. c. q. 3. et 4.) docent, hoc *naturale* affinitatis vinculum oriri etiam ex copula illicita, quippe ex Paulo etiam tunc *fiunt una caro*, dicendum insuper esset, quod si quis tempore infidelitatis aliquam fornicarie cognoverit, post baptismum non posset ducere illius matrem, aut filiam, aut sororem, quia cum his contraxit affinitatem; quae licet matrimonio eius non obstat, dum infidelis est et Ecclesiae legibus non ligatur, cum tamen post baptismum perseveret, etiam rationem impedimenti sumit (Schmalzgr. l. c. n. 86.-89.). Verum cum hanc *naturalem* ex copula illicita affinitatem negent Sanchez (lib. 7. disp. 65. n. 9.), et cum eo Card. De Lugo (l. c.), Gonzalez, Navarrus, alique, hoc foret impedimentum *dubium*.

(37) Quando de eo agitur, qui filiam ducere velit, postquam cum matre fornicatus fuerit, in dispensatione addi conditio solet, *dummodo copula cum matre non antecesserit natiuitatem filiae*, ut scilicet caveatur periculum, ne quis propriam filiam in matrimonium ducat. At satis impleta conditio censi potest, si copula cum matre eo tempore praecesserit, ut illud periculum prorsus absit.

GRADUS AFFINITATIS

NOTA. 1° Haec tabella refert consanguineos viri et mulieris in linea recta usque ad quartum gradum. Lineas collaterales, puta fratres, consobrinos, etc. facile adicies.

2° Lineae ab uno centro ad opposita ductae affinitatem unius exhibent cum consanguineis alterius, et vice versa.

626. — QUAER. 2° *Quinam sint varii affines?*

Resp. Sunt sequentes, scilicet:

SOCER, pater ratione affinitatis, sive coniugati, sive coniugatae (*beau-père*).

SOCRUS, mater affinis, ut supra (*belle-mère*).

PROSOCER, avus affinis (*aïeul par affinité*).

PROSOCRUS, avia affinis (*aïeule par affinité*).

GENER, maritus filiae (*gendre*).

NURUS, uxor filii (*bru, belle-fille*).

PROGENER, maritus neptis (*mari de la petite-fille*).

PRONURUS, uxor nepotis (*femme du petit-fils*).

LEVIR, frater mariti, aut uxoris (*beau-frère*).

GLOS, soror mariti (*belle-sœur*).

FRATRIA, uxor fratris (*belle-sœur*).

SORORIUS, maritus sororis (*beau-frère*).

VITRICUS, maritus matris (*beau-père*).

PRIVIGNUS FILIUS EX PRIMO MATRIMONIO PATRIS AUT MATRIS (*beau-fils*).

NOVERCA, uxor patris (*belle-mère, marâtre*).

627. **QUAER.** 3°. *An affinitas ex matrimonio consummato, sed invalido, dirimat matrimonium ad quartum gradum, vel ad secundum tantum?*

Resp. 1° Ratione *affinitatis* dirimit ad secundum gradum tantum, quia non habetur affinitas ex legitimo matrimonio.

Resp. 2° Ratione vero *honestatis publicae* videtur dirimere usque ad quartum gradum, quia matrimonium, etiam invalidum, vi honestatis publicae dirimit ad quartum gradum. — *Vide mox dicenda*, n. 630.

QUAER. 4° *An uxor, vi aut metu cognita a consanguineo viri ius debitum petendi amiserit?*

Resp. 1° *Neg.* si vis fuerit absoluta: impedimentum enim illud petendi debiti quoad coniuges incestuosos poenae tantum rationem habet; poena autem nulla esse potest, ubi nulla est culpa. — *Ita omnes.*

Resp. 2° *Neg.* etiam quando uxor, quae vim aut metum passa est, graviter non deliquerit; quia poena gravis cum culpa levi proportionem non habet.

Resp. 3° Imo *probabilius* etiam negandum videtur, si uxor illa graviter peccaverit, quia metus gravis excusat a legibus humanis, etsi a lege naturali excusare non valeat; ergo cum in nostro casu excuset a lege, prout est ecclesiastica, a poena etiam per eam legem inflicta excusare debet (38). — *Ita communius* cum S. Lig. n. 1071., contra *aliquos*.

PUNCTUM V. — *De impedimento honestatis publicae.*

628. — *Publica honestas* est propinquitas seu quaedam quasi affinitas quae per coniunctionem, non corporum, sed animorum oritur tum ex *sponsalibus* inter unum sponsum et consanguineos (*) alterius, tum ex

(38) Aptius rationem reddit Schmalzgr. (lib. 5. tit. 39. n. 79.) ubi eum, qui ex gravi metu legem ecclesiasticam violaverit, dicit excusari, *partim, quia sic delinquens haberi nequeat pro contumace et ecclesiasticae potestatis contemptore, cum naturae potius infirmitate, quam obstinatae voluntatis malitiam peccet; partim vero, quia eiusmodi metus plerumque excusat ab observatione legis*

ecclesiasticae. Ex quibus apparet, rationem ab A. post S. Alphonsum aliosque allatam non semper valere, et ideo aliam adscisci oportere, defectum nempe contumaciae; adeo ut etiam quoad legem ecclesiasticam statuendum sit, fieri interdum, ut quis ratione metus excusetur a poena, licet totaliter non sit immunis a culpa.

(*) Sive legitimos, sive illegitimos.

matrimonio rato inter alterum coniugem et compartis consanguineos. De Iure ecclesiastico dirimit (*).

Regulae. — 1° *Honestas publica ex sponsalibus validis* orta ex novo iure Tridentini sess. 24. *De Reform. Matr.* cap. 3. matrimonium dirimit usque ad primum gradum tantum (39).

2° *Honestas publica orta ex matrimonio rato* dirimit matrimonium ad quartum gradum inclusive. Probatur ex pluribus locis Iuriscanonicis (40).

629. **QUAESITA** — **QUAER.** 1° *An HONESTAS PUBLICA oriatur ex sponsalibus conditionatis, aut mutuo consensu, vel quavis iusta de causa dissolutis?*

Resp. ad 1um *Neg.*, nisi conditio adimpleta fuerit; quia, conditione non adimpleta, vera sponsalia non habentur (41). — S. Lig. n. 1061.

Resp. ad 2um *Affirm.* Ratio est, quia impedimentum contrahitur statim post inita valide sponsalia, et impedimentum semel inductum non potest auferri ex voluntate sponsorum, vel alia causa superveniente. Ita ex Declaratione S. *Congregat.* apud S. Lig. n. 1063 (42).

630. — **QUAER.** 2° *An HONESTAS PUBLICA oriatur ex sponsalibus PRIVATIS?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia Ecclesia inter sponsalia privata et publica nullam admittit distinctionem.

(*) Ergo infideles conversi eo non tenentur sive ex sponsalibus sive ex matrimonio nondum consummato in infidelitate contractis.

(39) Nimirum ex iure antiquiori sponsalia tum de futuro, tum de praesenti matrimonium dirimebant usque ad quartum gradum, et quidem etiamsi invalida, dummodo non ex consensus defectu, exstiterent. Synodus autem Tridentina sic (l. c.) decrevit: *Iustitiae publicae honestatis impedimentum, ubi sponsalia quacumque ratione valida non erunt, Sancta Synodus prorsus tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant.*

(40) Reipsa quod *publicae honestatis* impedimentum oriatur ex matrimonio rato, nullus ex iure canonico textus promittitur; et ideo DD. concludunt, id argumento a *fortiori* colligi. Ut enim inquirunt, vinculum, ex matrimonio rato exurgens, fortius est, quam quod oritur ex sponsalibus *de futuro*. Aequum ergo fuit, ut si ex

his inducitur impedimentum, ab illo quoque induceretur. Atqui per matrimonium ratum non inducitur vera affinitas, uti patet tum ex C. Lex 18. Caus. 27. q. 2., tum ex S. Pii V. Declaratione in *Constit. Ad Romanum* 1. Iulii 1568., tum ex S. Congreg. Resol. in *Valentina* 1607. apud Benedictum XIV. (*Quaest. can.* 291.); ergo inducet saltem impedimentum publicae honestatis.

(41) Hoc definitum habes in C. unie. §. 1. *De Sponsal.* in VI: *Cum ex sponsalibus conditionalibus ante conditionem exstantem, sicut consensum non habentibus, et incertis, nulla publicae honestatis iustitia oriatur, etc.* Quod vero post impletam conditionem, etiam non revocato consensu, eo ipso oriatur impedimentum, colligitur argumento a contrario (Schmalzgr. lib. 4. tit. 1. n. 108.).

(42) Vid. Fagnanum in Cap. *Ad audientiam* n. 29., et Benedict. XIV. *Quaest. can.* 291.

QUAER. 3° *An oriatur HONESTAS PUBLICA ex matrimonio INVALIDO?*

Resp. Affirm., quia ante *Conc. Trid.* honestas oriebatur ex huiusmodi matrimonio. Concilium vero nihil circa hoc immutavit, quamvis ius antiquum pro sponsalibus de futuro coaretaverit (43). (*)

Excipe 1° si oriatur invaliditas ex defectu consensus. Sic ex Iure canonico. — Hinc non adest impedimentum *publicae honestatis*, si matrimonium vel ex errore, vel ex metu, aut cum ficto consensu contractum fuerit. — Vide S. Lig. n. 1062.

Excipe 2° si validitas veniat ex priore impedimento publicae honestatis, orto ex sponsalibus valide contractis (44); in hoc enim casu non inducitur impedimentum in praeiudicium priorum sponsalium. — S. Lig. n. 1064. — Hinc si Titius v. gr. initis sponsalibus cum Berta, eaque relicta, eius sororem ducat, ad primam redire potest, imo debet; nec indiget dispensatione, nisi matrimonium *consummaverit*.

631. — *QUAER.* 4° *An HONESTAS PUBLICA oriatur ex matrimonio CIVILI?*

Resp. Videtur affirmandum, sive contrahentes intendunt contrahere deinde coram Ecclesia, sive non; nam in 1° casu censetur contractus *sponsalitiis*; in 2° censetur matrimonium *clandestinum*, quod licet invalidum sit, ex dictis matrimonium ad quartum usque gradum dirimit (45). Vide S. Lig. n. 1064.

(43) Sic declaravit S. Pius V. *Const. Ad Romanum* 1. Jul. 1568. hisce verbis: *Nos itaque... attendentes, quod sponsalium appellatione, qua dictum Concilium (Trid.) utitur, non nisi improprie matrimonium verbis de praesenti conceptis contractum continetur... idcirco... declaramus ac definimus, Decretum Concilii huiusmodi omnino intelligendum esse et procedere in sponsalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio sic, ut praefertur, contracto, sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus et gradibus, quibus de iure veteri ante praedictum Decretum Concilii introductum erat.*

(*) Cf. *Opus. Th. Mor.* V. 6. not. ad n. 1153.

(44) Hoc est, quod communiter dicitur,

hoc impedimentum non esse *retroactivum*. Qua de re expressam Bonifacii VIII. definitionem habes in *Cap. Unic. De Sponsal.* in VI.

(45) Alibi iam advertimus (sup. in not. ad n. 542.), vix fieri posse, ut qui ad magistratum accedunt matrimonium civile contracturi, ea de re prius non convenerint. Et si quidem conventum inter eos fuerat de matrimonio contrahendo coram Ecclesia, sponsalia ergo iam ex tunc praecesserant. Si vero haec deerat intentio, non modo nulla praecerant sponsalia, quae sunt promissio matrimonii, non vero concubinariae coniunctionis, sed neque in gestis coram magistratu, iuxta solidiorem opinionem, habes invalidum matrimonium eiusmodi, quod publicae honestatis impedimentum inferat. Et cf. l. c. decretum ss. Pontificis, quo res definita fuit.

PUNCTUM VI. — *De impedimento criminis.*

Crimen matrimonium dirimens (46) triplex est, scilicet 1° adulterium, 2° homicidium coniugis, 3° utrumque simul, modo certae concurrant conditiones, quas subiicimus.

I. *Adulterium solum.*

632. — Ad impedimentum ex hoc capite incurrendum requiritur, 1° Ut adulterium sit *verum, formale, consummatum*. Et primo quidem *verum*, id est, ut saltem alteruter fornicator matrimonio non mere *putativo*, sed legitimo ac valido, etiamsi forte non consummato, sit coniunctus. Deinde *formale* et quidem ex utraque parte, id est, ut uterque cognoscat, alterutrum esse coniugatum (47). Tandem *consummatum*, intercedente nempe copula carnali perfecta (48). Dixi, *formale ex utraque parte*, quia odia restringenda sunt. — *Ita communiter.* — S. Lig. n. 1036.

2° Ut adsit *promissio* matrimonii facta ab uno adultero et ab altero saltem aliquo signo acceptata (49), sive haec promissio praecedat, aut

(46) Est impedimentum iuris ecclesiastici; a quo num excuset ignorantia, sup. in not. ad n. 600. q. 2. dictum est.

(47) Sufficit igitur, ut quis scienter accedat ad feminam coniugatam, nec necessarium est, ut ista coniugata sciat, etiam eum, quocum adulterat, coniugatum esse.

Adde eum S. Alph. (lib. 6. n. 1036. V.), non esse dicendum *formale* adulterium, *etiamsi solum ex ignorantia culpabili et crassa complex ignoraret, alterum esse coniugatum*. A poenis enim excusat quaelibet ignorantia facti, nisi sit affectata: et praeterea ad *formale* adulterium requiritur *dolus*, qui abest, ubi adest ignorantia.

(48) In foro externo id semper praesumitur. Haec igitur valent pro foro tantum conscientiae; in quo (Vid. dicta sup. in not. ad n. 623. II.) si Confessarius vere deprehendat, actum etiam ex parte feminae consummatum non fuisse, non deberet scrupulum impedimenti iniicere, sive de matrimonio iam contracto agatur, sive de contrahendo (Schmalzgr. lib. 4. tit. 7. n. 50.). (*) Cf. not. 33. in fine.

(49) Tum promissio tum acceptatio debet esse *vera*, et ideo non sufficit *ficta*. Vid. S. Alphonsus (lib. 6. n. 1039), et Schmalzgr. (lib. 4. tit. 7. n. 22.-24.), qui id confirmat ex *C. Significasti* 6. *De eo qui duxit, etc.* Insuper non sufficit *conditionata* promissio aut acceptatio, quousque conditio nondum extat. Secus dicendum, si adiecta conditio purificetur ante mortem coniugis, ac multo magis si ante patratum adulterium; nam futile prorsus est, quod quidam (apud S. Alph. l. c. n. 1040. in fin.), aiunt, promissionem etiam post impletam conditionem non posse *puram* appellari. (Vid. Schmalzgr. l. c. n. 25.-28.). Et idem prorsus tenendum de opinione Pontii (*De Matr.* lib. 7. cap. 45. n. 2.), quod sufficiat alterius taciturnitas ad alterius promissionem. *Acceptatio* enim promissionis hic locum habet delicti, cui poena irroganda est; et notissimum est, delicta non praesumi; atqui in casu delictum praesumeretur, quia in taciturnitate habemus consensum mere praesumptum. Ergo. Quod vero mirabile est, Pontius, ut mox videbimus,